

Partisanen

Carl Schmitts nyckelgestalt och den internationella terrorismen

- af *Theo Hartman*

Den yttersta faran ligger alltså inte ens i existensen av förstörelsemedel och mänsklig ondska. Den består av det oundvikliga i ett moraliskt tvång. Människan, som använder alla medel mot andra människor, det vill säga offer och objekt, anser sig nödsakad att även förgöra dessa andra människor moraliskt. De förklarar motståndaren för kriminell och omänsklig, för att vara ett fullständigt icke-värde. Annars är de själva förbrytare och omänskliga. Vårdets och ickevårdets logik utbreder sin helt förstörande konsekvens och tvingar fram allt djupare diskrimineringar, kriminaliseringar och nedvärderingar till dess det innefattar allt livsovärdigt liv.

I en värld där partner på ett sådant sätt stöter ner varandra i den totala nedvärderingen, innan de fysiskt förintas, måste nya former av absolut fiendskap uppstå. Fiendskapen blir så fruktansvärd, att man kanske inte ens längre kan tala om fiende och fiendskap utan att man först föraktar och fördömer innan förstörelseverket kan börja. Det riktar sig överhuvud inte längre mot en fiende, utan tjänar bara till att objektivt genomföra de högsta värden, för vilka det som känt inte finns något för högt pris att betala.

(Carl Schmitt: *Theorie des Partisanen*, Berlin 1963)

INLEDNING

Carl Schmitt (1888-1985), som föddes i Plettenberg öster om Ruhrområdet, är en omstridd tysk författningsjurist, som varit högaktuell under det senaste årtiondet. *The Blackwell Encyclopedia of Political Science* har i sin senaste utgåva en längre artikel om Schmitt än om marxismen. Det nya kriget mot den internationella terrorismen har särskilt riktat intresset mot hans böcker om politiska begrepp och partisangestalten.

Efter andra världskriget ägnade Schmitt sig helt åt sitt författarskap efter att ha verkat en lång tid som universitetslärare. Hans motståndare har felaktigt ofta betecknat honom som nationalsocialistisk tänkare. I själva verket var han

Theo Hartman

övervakad av hemliga polisen och misstänkt av SS för förräderi.

Den grundläggande boken om politikens begrepp utkom 1927¹ och på 1960-talet kom uppföljaren *Theorie des Partisanen*.² Schmitts publicistiska verksamhet varade i 68 år (från 1910 till 1978). I *Författningslära* (1928) var grundtanken att författningen innehåller element, som inte kan reduceras till juridik. Förutom partisanboken utkom efter andra världskriget en rad böcker och essäer, bland annat *Der Nomos der Erde* (1950) vars betydelse för den moderna folkrätten inte kan underskattas. Den innehöll en grundläggande analys av den europeiska folkrättens utveckling.

Partisanteori (1963) är en viktig analys av den internationella terrorismen och dess grundgestalt, partisanen, och gerillakrigets roll i historien. Det sedan den 11 september 2001 pågående kriget mot terrorismen (främst mot Osama bin Ladens internationella terrornätverk Al Qaida) och dess tidigare och nuvarande baser i Afghanistan har aktualiserat Schmitts partisanstudier som aldrig förr. Nu står på fiendesidan inte en stat utan ett globalt nätverk av terrorister. Denna situation skiljer sig markant från tidigare partisaner. Under det kalla kriget hade de kommunistiska och av Sovjet stödda partisanerna för det mesta en understödjande kommunistisk stat på andra sidan gränsen, som levererade vapen och annan form för hjälp. Afghanistan gav till oktober 2001 visserligen nätverket stöd men Talibanregimen där störtades efter terrorangreppet mot New York.

Artiklar i ledande tyska dagstidningar³ förklarade snabbt att Schmitt nu i än högre grad återfått sin aktualitet.

Sammanfattningsvis kan sägas att Schmitts omfattande författarskap vilar på två grundpelare. Det politiska begreppet som behandlar vän-fienderrelationen i politiken och teorin om partisanen.

¹ CARL SCHMITT: *Der Begriff des Politischen. Text von 1932 mit einem Vorwort und drei Corollarien*. Berlin 1996. 7:e uppl. Inte översatt till svenska men utkom på danska 2002.

² CARL SCHMITT: *Theorie des Partisanen. Zwischenbemerkung zum Begriff des Politischen*. Berlin 2002. 5:e uppl. – På engelska: *The Theory of the Partisan: A Commentary on the Concept of the Political*. East Lansing 2004.

³ I *Frankfurter Allgemeine Zeitung* 19 september 2001: HENNING RITTER: 'Der Feind'; och i Tysklands största morgontidning *Die Welt* 29 september 2001: PAUL NOACK: 'Über Freunde, Feinde und Partisanen'. Noack är författare till en Schmittbiografi.

Partisanen

Inga av Carl Schmitts böcker finns utgivna på svenska medan ett av hans huvudverk finns tillgängligt på danska.⁴

Vill man kritisera Schmitt kan man säga att det inte finns någon större likhet mellan den monarkistisk-konservativa partisanen i Spanien och Preussen (som denne återknyter till i sin bok) och 1900-talets och 2000-talets irreguljära krigare. Gerilla och terrorist är en riktigare term för de senare. Efter andra världskriget framträdde en gerilla som inte bara kämpade för att upprätta kommunistiska diktaturer under termen »nationella befrielsekrig». Den sökte också världsrevolution enligt Vladimir I. Lenins recept. Al Qaidaterroristen skiljer sig från både partisanen och 1900-talets gerilla. Denne är ideologisk-religiös men har inte någon suverän stat (dock tidigare Afghanistan) som bas. Det är ett nätverk som ser väst (främst USA) som fiende och väst ser det som en fiende.

Paul Noack anknuter i sin artikel 'Über Freunde, Feinde und Partisanen' till verket *Det politiskas begreb*.

Was bewirken diese »Partisanen«, die wir heute Terroristen nennen? »Der Staat als der Träger des erstaunlichsten aller Monopole, nämlich des Modells der politischen (...) Entscheidung wird entthront.« Was Schmitt dabei im Auge hatte, war dies: Die Anerkennung als Staat berge in sich »die Anerkennung des Rechts zum Krieg, demnach die Anerkennung als gerechter Feind. Auch der Feind hat einen Status; er ist kein Verbrecher.« Damit sei es nun vorbei.

Was wir gegenwärtig erleben, ist nun, da kein Staat als Urheber des Bösen am Horizont auftaucht, nach Schmitts »modernisierter« Theorie vor allem Dekadenz. Denn es sei kein Fortschritt »im Namen gerechten Krieges revolutionäre Klassen- oder Rassenfeindschaften zu entfesseln, die Feind und Verbrecher nicht mehr unterscheiden können und auch nicht mehr unterscheiden wollen.« Das wäre nach Schmitt der Fall gewesen, wenn sich die USA zu einem »Feldzug« gegen den Islam entschieden hätten.

So scheint es selbst bei einem so scharfen Denker wie ihm ein Unterschied zu sein, wenn er över dieselbe Materie im Alter von 39 eller 75 etwas skriver. Carl Schmitt jedenfalls brauchte 36 Jahre, om att förstå, att vid honom die »wissenschaftliche Encadrierung« eines Problems – als solche betrachtete er

⁴ CARL SCHMITT: *Det politiskas begreb*. Gylling 2002.

Theo Hartman

seine Arbeit – zu nichts anderem geführt hatte als ihre Herabstufung zu einem primitiven Schlagwort, zu »einer so genannten Freund/Feind-Theorie, die man nur vom Hörensagen kennt und der Gegenpartei in Schuhe schiebt.« So ist das wohl geblieben.

DET SPANSK-TYSKA URSPRUNGET

Schmitts partisanbok har sitt ursprung i två föreläsningar han höll i Spanien i början av 1960-talet. Det är därför inte förvånansvärt att författaren går tillbaka till det spanska gerillakriget mot de franska ockupationstrupperna. Den spanske partisanen kämpade mot fransmännen även om den spanske kungen vid upprorets utbrott ännu inte bestämt sig för på vilken sida han skulle stå. Den spanske partisanen kom att stå som en modell vid Österrikes krig 1809 mot Napoleon. En presskampanj inleddes i Wien mot den franske kejsaren. Tyska översättningar av spanska gerillaskrifter cirkulerade. Heinrich von Kleist var en betydelsefull författare för den dåtida europeiska motståndsrörelsen. Dramat *Der Hermannsschlacht* är enligt Schmitt världshistoriens främsta partisandiktning. Von Kleist skrev också dikten »An Palafox», där den spanske försvararen av staden Saragossa jämförs med antika, folkliga hjältar som Leonidas, germanen Arminius och Wilhelm Tell i Schweiz. Även reformisterna i den preussiska generalstaben, generalerna Gneisenau och Scharnhorst, diskuterade det spanska exemplet. Det är också här kärnan till Clausewitz berömda *Vom Kriege* ligger. Tanken att kriget var fortsättningen på politiken kom sedan att utnyttjas av extremtotalitära ideologer som Lenin och Mao. Under Napoleonkrigen kom det dock endast att utkämpas ett folkligt gerillakrig utanför Spanien, nämligen det i Tyrolen under ledning av Andreas Hofer, Speckbacher och munken Haspinger. Men dessa tyrolska ledare var enligt Clausewitz en »mäktig fackla».

Partisanen

DEN RUMSLIGA ASPEKTEN

Schmitt analyserar partisankriget från fyra olika aspekter. Den rumsliga aspekten framstår som grundläggande:

In partisan battle a complexly structured new space of action emerges, because the partisan does not fight on an open field of battle or on the same plane of open frontal war. Rather, he forces his enemy into another space. To the space of regular traditional theater of war he, thus, adds another, darker dimension, a dimension of depth, in which the displayed uniform becomes deadly.

Den nya, av partisanen framtvungade aspekten, framstår särskilt tydligt i Afghanistan och Irak, där terroristerna angriper de uniformerade soldaterna från bakhåll och bland annat genom att placera nedgrävda bomber, som utlöses med hjälp av fjärrkontroll.

KROSSANDET AV SOCIALA STRUKTURER

Under det kalla kriget använde kommunisterna en ny aspekt i partisankriget. Det gällde, till exempel i Vietnam, att krossa de sociala strukturerna och involvera civilbefolkningen. Den tvingades betala skatter och terroraktioner spelade en viktig roll i syfte att framtvunga motterror för att öka hatet mot fransmännen.

In short, the modern form of revolutionary war leads to many new sub-conventional means and methods (...) You have only to follow this logic of terror and counter-terror to its natural conclusion, and then apply it to every sort of civil war in order to understand the shattering of social structures at work today.

Schmitt publicerade sin bok under det kalla kriget, då den viktigaste formen av partisankrig var det kommunistiska s.k. nationella befrielsekriget. Dagens muslimska terrorister syftar inte till att skapa ett nytt klasslöst samhälle av bolsjevikmodell. Målet är att upprätta ett världsomfattande kalifat där koranens lag, sharia, gäller och alla otrogna förintats.

Theo Hartman

DET VÄRLDSPOLITISKA SAMMANHANGET

Partisanen (åtminstone från 1917 till det sovjetiska imperiets kollaps 1991) fick en annan karaktär än den spanska gerilla, som bekämpade den franska ockupationsarmén. I stället kontrollerades gerillan av en imperialistisk, kommunistisk stormakt. Partisanen blev en kugge i ett system för världsrevolutionär aggression. Schmitt använder en terminologi från en bok om partisanen av Rolf Schroers:⁵ den intresserade tredje parten.

This interested third party is not some banal figure like the proverbially laughing third party. It belongs rather, and essentially, to the situation of the partisan, and thus also to his theory. The powerful third party delivers not only weapons and munitions, money, material assistance, and medicines of every description, he offers also the sort of political recognition of which the irregularly fighting partisan is in need, in order to avoid falling like the thief and the pirate, into the unpolitical, which means here the criminal sphere.

Den kommunistiska sidan i Vietnamkriget hade inte kunnat segra om inte Nordvietnam, Sovjetunionen och Kina hade försett gerillan med vapen, ammunition och förnödenheter. På samma sätt fick Mao Tse-tung stöd av Sovjetunionen under det kinesiska inbördeskriget. I fallet Vietnam var det dock andra, viktiga aspekter som spelade in. Den kommunistiska gerillan i Vietnam lyckades engagera media och opinion i runt om i världen för att försvaga den amerikanska hemmaopinionens stöd till kriget. Huvudorsaken till den kommunistiska segern Vietnam berodde således på opinionen, på väljarna i USA, som tvingade kongressen att upphöra med hjälp till regeringen i Saigon. Utan den hjälpen kom regeringen i Sydvietnam att falla. Men i grunden är Schmitts analys riktig. Sovjetimperiet och Kina som tredje parter understödde en rad revolutionära gerillakrig runt om i världen. Gerillarörelserna fick politiskt och materiellt stöd. Därtill kom att Moskva använde sig av de europeiska satellitstaterna för utbildning av gerillasoldater: Östtyskland, Tjeckoslovakien och Bulgarien för att nämna några exempel.

⁵ ROLF SCHROERS: *Der Partisan; ein Beitrag zur politischen Anthropologie*. Köln 1961.

Partisanen

DEN TEKNISKA ASPEKTEN

Partisanen, menar Schmitt, bidrar också till utvecklingen av modern teknologi. Den klassiska partisanen som kämpade mot Napoleon använde primitiva vapen. Så är det inte med den moderna gerillan. »*The modern partisan fights with machine guns, hand grenades, plastic bombs, and soon perhaps with tactical atomic weapons. He is motorized and wired to a communications network with secret transmitters and radar. He is provisioned by air with weapons and sustenance.*»

Men även den som bekämpar gerillan använder modern teknologi och det senaste i vapenväg. Schmitt går så långt som att spekulera beträffande frågan om partisankrig i rymden.

The current confrontation between East and West, and in particular the gigantic race for the immensely large and new spaces, is all about political power on our planet, as tiny as it seems to be by now. Only the ruler of this little earth will be able to occupy and make use of of these new fields. The celebrated astronauts and cosmonauts, who have been deployed so far only as propaganda stars of the mass media, press, radio, and television, will then have the good fortune to transform into cosmo-pirates and even cosmo-partisans.

I verkligheten har utvecklingen blivit annorlunda. Gerillakriget har inte ännu taget steget ut i rymden. Med Sovjetimperiets kollaps har den traditionella rymdkapplöpningen upphört. Det betyder inte att krigföringen i framtiden nödvändigtvis begränsas till land, hav och luften. Redan nu finns det tecken som tyder på att Kina forskar i möjligheten att störa satellitsändningar inför en kommande konflikt med USA och det amerikanska flygvapnet har redan börjat vidta åtgärder för att skydda amerikanska satelliter.

Det betyder inte att Schmitts partisan har försvunnit ur bilden. Tvärtom har kriget mot terrorismen sedan 2001 bekräftat att partisanen mer än någonsin tagit plats på den internationella scenen. Den moderna globala terrorismen har visat att staten inte längre har monopol på våldsanvändning. Privata organisationer är i stånd att utöva våld med många tusen dödsoffer som resultat. Liksom Lenin har de

Theo Hartman

radikala islamitiska teoretikerna förvandlat den verkliga fienden till en absolut fiende.

DEN NYA PARTISANGESTALTEN

Den 11 september 2001 placerade på nytt partisan gestalten på centrum av den politiska scenen. Men denna partisan skilde sig helt från den under det kalla kriget. Det senare hade upphört verka 1991 och under resten av 1990-talet växte den nya partisanens organisationer fram. Det rörde sig om jihadister, muslimska extremister, som vill upprätta ett muslimskt kalifat och föra krig mot de otrogna. Jihadisterna står inför en stor mängd fiender

The West, the Jews, the Christians, the Hindus, the "agent rulers", and any Muslim who do not agree with their form of islam – the so-called apostates, heretics, and hypocrites. This does not include the ongoing struggle against liberalism, democracy, nationalism, and other ideologies that are also targets for their war.

Professor Mary Habeck vid *School of Advanced International Studies, Johns Hopkins University*, har i en nypublicerad bok⁶ med utgångspunkt från extremisternas egna texter beskrivit strategi, taktik och karakteristika. Den nya muslimska partisanen är inte beroende av en tredje intresserad part, som var en nödvändighet för det kalla krigets partisan (dock är en tänkbar intresserad part i dag en stat, som kan tänkas förse jihadisterna med taktiska kärnvapen). Den nya partisanen (den muslimska terroristen) vill skapa ett kalifat, en muslimsk stat, men kalifatet behöver inte existera innan det irreguljära kriget inleds. Detta krig ses både som defensivt och offensivt. Koranen och kommentarerna till denna ger enligt jihadisterna rätt till vedergällning (*lex talionis*). Precis som Förenta Staterna och väst angriper de troende i muslimska länder, finns, menar jihadisterna, en rätt att slå tillbaka: »*whatever weapons the enemy uses, the Muslims can use; whatever*

⁶ MARY HABECK: *Knowing the Enemy – Jihadist Ideology and the War on Terror*. New Haven & London 2006.

Partisanen

number of people the enemy kills, the Muslims have the right to kill an equivalent number.»

Således var det i New York rätt att döda oskyldiga civila eftersom Förenta Staterna hade dödat oskyldiga muslimer.

Vilselning framstår som en viktig del i den nya partisanekampen: hemlighållande, tala med två tungor, missleda de otroende, och även ljuga. Det är således rätt att dölja sin tro på islam och angripa fienden utan förvarning eller krigsförklaring. *»Since the extremists consider themselves always at war with the unbelievers and their Muslim agents, they also believe that they should always be allowed to lie to anyone who opposes their version of Islam.»*

Det går bra att använda självmordsbombare. Islamisk lagstiftning tillåter enligt den nya partisanen att man utför hopplösa angrepp på fienden för att uppmuntra muslimerna och sprida hopplöshet hos de otroende.

The jihadis believe that suicide bombers are effective because they strike fear into the hearts of the unbelievers, they show that the mujahedin love death rather than life, and they kill far more of the enemy than they do of the believers.

Därmed måste man acceptera följdskador som uppstår (*collateral damage*) och de är dessutom enligt islamisk lag tillåtna.

För Carl Schmitt som folkrätts- och statsrättsjurist skulle jihadisternas syn på folkrätt och internationella fördrag ha varit en veritabel chock. Folkrätten strider enligt de nya partisanerna mot sharia och de vägrar att godta några som helst internationella överenskommelser mellan stater på alla områden – militära, mänskliga rättigheter, internationella organisationer. Schmitt var folkrättsjurist med stark tro på folkrättens betydelse.

Haag och Genèvekonventionerna saknar enligt jihadisterna giltighet. Det är traditionella muslimska rättsuppfattningar som gäller. Manliga otroende över pubertetsåldern kan dödas under jihad. Undantag är munkar, äldre män, sinnessjuka och handikappade. Definitionen av en krigförande är så vid att den tillåter dödande av kvinnor, barn och muslimer, om de hjälper fienden genom ord eller handling.

Theo Hartman

Behandlingen av krigsfångar skiljer sig också helt från moderna folkrättsliga normer: »*Governed by The Hague, Geneva, and other conventions, international law today recognizes that every combatant has the right to surrender and to receive good treatment from his captors, including the right to food, shelter, communication with the outside world, and freedom from torture.*»

Traditionellt muslimskt synsätt tillåter i princip fyra vägar, då det gäller krigsfångar: död genom halshuggning eller avskärande av strupen, slaveri, friköpande med pengar eller varor samt frisläppande. Tortyr är tillåtet liksom att slå gisslan och andra fångar om det hjälper muslimerna.

Permanent fredsfördrag med de otroende är förbjudna. Det skulle antyda att jihad inte kommer att fortsätta till Domedagen och att det inte finns evigt hat mellan de troende och de otroende. Vapenvila är möjlig men om den muslimska sidan misstänker förräderi kan den brytas.

Tagande av byte är tillåtet enligt lag.

In both declarations of war, bin Ladin mentions booty, stating in 1996 that the blood of American soldiers in Arabia "is permitted [to be spilled] and their wealth is a booty: their wealth is a booty to those who kill them". The 1998 declaration was even more expansive, asserting not only that all Americans – military and civilian – could be killed, but that the Mujaheddin should plunder their money wherever and whenever they find it.

Det är således rätt att döda och såra män, kvinnor, och barn på det mest fruktansvärda sätt för att skapa rädsla hos fienden. Man skall därmed vara stolt över att bli beskriven som att man terroriserar Allahs fiender och de egna fienderna.

PARTISANTEORETIKERNA

Man kan finna strategierna för det nu pågående partisankriget långt tillbaka i det medeltida islam samtidigt som dessa ideologer på fullt allvar hävdar att Mohammeds strategiska planläggning, då han skapade den muslimska läran, skall stå som modell för den nya kampen.

Partisanen

Den äldste uttolkaren av jihad med betydelse för planeringen och genomförande av det nya partisankriget var Ahmad ibn Ábd al-Halim Ibn Taymiyya (1263-1328). Han levde och verkade under en period när otroende mongoler hade erövrat det islamiska kärnområdet. Den islamiska nationen måste, så Ibn Taymiyya, bekämpa alla kättare och otroende (inklusive judar och kristna) till dess en slutgiltig seger hade vunnits och det sanna Islam (all religion var enbart för Gud) införts över hela världen.

Omkring 500 år efter Ibn Taymiyya kom dennes tankar att återupplivas av Mohammed ibn Ábd al-Wahhab (1703/1704-1792). Al-Wahhab var liksom Ibn Taymiyya jurist och genom den kris som kalifatet då genomgick (det ottomanska riket) kunde al-Wahhab sprida en vision om det »sanna» Islam. Det gjorde han i exil i samarbete med den saudiska familjen på den arabiska halvön. Han hade dock litet inflytande på islamisk lära och hans tankar marginaliserades senare under några hundra år. Det var först när muslimer började emigrera till Saudiarabien för att få arbete på 1960- och 1970-talen och wahhabiterna fick tillgång till oljemiljoner för att sprida hans lära, som al-Wahab återupptäcktes.

Mohammed Rashid Rida (1865-1935) började som anhängare av modernisering av islam men vände sig sedan bort från denna. När Mustafa Kemal Atatürk 1924 upplöste kalifatet var det ett svårt slag för Rida. Egentligen existerade inte någon islamisk stat från detta år. Det var ju nödvändigt med ett självständig och stark islamisk stat där islamiska lagar kunde gälla och till försvar mot utländsk opposition och dominans. Det turkiska beslutet var ett svårt förräderi mot islam.

Efter Rida kom tre ideologer från 1920-talet att utveckla tankarna om en stark islamisk stat. Hasan al-Banna (1906-1949) var egyptier som reagerade över att Egypten var en engelsk koloni och det svaghetstillstånd, som islam hamnat i. Al-Banna betraktade väst som både ett intellektuellt och fysiskt hot, som måste bekämpas på bägge nivåer. Muslimerna måste ta upp kampen mot de otroende. Först gällde det att befria Egypten och därefter måste allt islamiskt land under utländsk kontroll befrias. Efter detta skulle jihad utkämpas över hela världen.

Al-Bannas syn på väst stämmer väl överens med den kommunistiska och fascistiska i ett viktigt avseende. Efter att ha spritt orättvisa, slaveri och tyranni var

Theo Hartman

väst nu förvirrat och drabbat av motsättningar. Egyptiern al-Banna nöjde sig inte med ideologi. 1928 skapade han ett muslimskt parti i sitt land, Det muslimska brödraskapet (*al-Ikwan al-Muslimin*). Brödraskapet hade en väpnad fraktion, som skulle bekämpa britterna och sedermera de egyptiska regeringar som ersatte kolonialherrarna. Al-Banna sköts 1949 efter ett försök av brödraskapet att mörda Egyptens premiärminister.

Den kanske mest inflytelserike ideologen för jihadisterna var Sayyid Qutb (1903-1966). Denne började som litteraturkritiker och blev radikal muslim efter en resa till USA. När han återvände till Egypten sökte han sig till det muslimska brödraskapet. Under perioder var Qutb från 1954 i fängelse och det var där han skrev sitt mångbandsverk *I skuggan av Koranen*. En sammanfattning under titeln *Milstenar* (eller *Milstenar längs vägen*) finns i massupplagor och har länge varit en bästsäljare i muslimska extremistkretsar. Qutb stödde tanken på både intellektuell och väpnad jihad, en kamp som kunde riktas både mot otroende i väst och »falska» ledare i Mellanöstern.

En sjätte betydelsefull teoretiker för jihad och det nya partisankriget var Sayyid Abul A'la Mawdudi (1903-1979), född i brittiska Indien. Han såg sina teoretiska verk som ett stöd för muslimskt motstånd mot ockuperande främlingar. Mawdudi menade också att muslimerna i Indien hotades av den hinduiska majoriteten. Det skulle vara möjligt att återuppliva islam fredligt men för eller senare skulle öppet krig bryta ut mellan de troende och de otrogna. Liksom fascister och kommunister ansåg Mawdudi att väst vara bankrutt och dömt till undergång. Det skulle sakta tyna bort. Han såg det muslimska partiet *Jama'at-i-Islami* som en förtrupp på samma sätt som Lenin betraktade bolsjevikpartiet som en sådan i Ryssland. Den islamiska staten skulle styras av en liten grupp experter på Koranen, något som starkt liknar politbyrån i Sovjetunionen.

Partisanen

FRÅN MECKA TILL MEDINA

En intressant aspekt i det nya partisanerkrigets strategi och taktik är jihadisternas tro på att det går att kopiera Muhammads planering av den inledande tiden i Saudiarabien. Det första steget var profetens arbete i Mecka under tretton år fram till det att han flyttade till Medina. Det var under den andra perioden, den i Medina, som den första islamiska staten bildades. En viktig händelse var slaget vid Badr, då det lilla islamiska samhället besegrade den mäktiga Qurayshstammen. Med andra ord tillät nu utvecklingen att Mohammed kunde inleda offensiv krigföring mot de otroende och profeten kunde sedermera återvända i triumf till Mecka. Bland annat Qutb hävdade att för att återupprätta ett mäktigt Islam måste Mohammeds plan i Saudiarabien följas. Resonemanget bland jihadisterna liknar i stor utsträckning de marxist-leninistiska teorierna om bolsjevikpartiet som en förtrupp. Motsvarigheten bland jihadisterna är *jama'a* (gruppen) eller *hizb* (partiet).

När talibanerna tog makten i Afghanistan såg man detta som ett uttryck för att jihad hade gått in i den andra fasen. Kärnan till ett kalifat hade bildats där och bin Laden gick så långt att han betecknade talibanledaren Mullah Omar som »*Amir al-Mu'minin*» (De trognas befälhavare) och jämförde direkt Afghanistan med Medina.

Det finns ett extremistiskt utkast till en konstitution för det moderna kalifatet. Idealstaten skall vara en totalitär diktatur utan lagstiftande församling och domstolsväsende. Medborgarnas privata levnadsförhållanden skall regleras av staten. »*A large number of jihadis believe that the only foreign policy of the Khilafa would be to convey Islam to the rest of the world through jihad and da'wa, an eternal struggle with the unbelievers through word or combat that will never acknowledge borders or boundaries to the state's expansion.*»

På det sättet kommer kalifatet att lösa alla problem i den islamiska världen: ekonomi, militära frågor, politik, samt sociala och kulturella frågor.

Theo Hartman

SLUTSATSER

När Carl Schmitt avled 1985 hade han under de sista åren haft svårt att tro att ett nytt världssystem skulle kunna ersätta den existerande tudelningen av världen i två block, där partisanerna agerade under beskydd av det ena blocket. Det finns dock åtminstone ett brev (till en spansk kollega) där han uttrycker tankar om möjligheten att en förändring var på väg. I början av 1980-talet förde den amerikanska administrationen en politik, som gick ut på stöd till motståndsrörelser, som kämpade på kommunistiskt territorium.

I ett kommunistiskt land (Afghanistan) fick också muslimska partisaner militär och ekonomisk hjälp av USA för att bekämpa de sovjetiska ockupanterna. Ironiskt nog kom det slutliga nederlaget för Moskva i Afghanistan att spela en inte obetydlig roll för myten om att det gick att fördriva de otrogna från ett muslimskt land. Många av 2000-talets partisaner har också kämpat i Afghanistan och när talibanerna kom till makten var det många som betraktade regimen i Kabul som början till ett nytt kalifat, som skulle ersätta det som hade upplösts av turkiska reformister 1924.

En fortsättning på Carl Schmitts partisananalys måste med nödvändighet koncentreras på muslimska partisaner, deras strategi, taktik och ideologi. Under 1990-talet fanns det en rad analytiker, som varnade för ett massivt terrorangrepp mot väst (i första hand USA, huvudmotståndaren). Det hade under det årtiondet inte saknats terrorangrepp på amerikanska mål men Clintonadministration lyssnade inte till varningarna. Det var inte tal om några förebyggande tillslag mot de muslimska terroristerna. På sin höjd en och annan attack med kryssningsmissiler som svarsangrepp.

Mycket tyder på att för litet tid och ansträngningar ägnas (kanske främst i Skandinavien, speciellt i Sverige) åt studiet av de nya partisanernas strategi, taktik och ideologi. I stället tycks man i dominerande vänstermedia vilja undvika det här ämnet för att inte störa något som man betraktar som en integrationsprocess, som involverar cirka 20 miljoner muslimer i Europa varav närmare en miljon i Skandinavien. Det vore i stället viktigt att lyfta fram hotet från jihadisterna, deras planering och mål, på samma sätt som det under 1900-talet var viktigt att beskriva

Partisanen

den kommunistiska och nazistiska politiska krigföringarna och de totalitära organisationernas erövringsplaner. Som Mary Habeck demonstrerar i sin nyutkomna bok finns det många likheter mellan Lenins syn på bolsjevikerna som en förtrupp i kampen för världserövring. Det är viktigt beskriva och varna. Carl Schmitt gjorde det genom att i sin analys peka på hur revolutionär gerillakrigföring spelade en central roll i den sovjetiska politiken.